

ЗАВЧАСНЕ ПРОРОСТАННЯ ВІЧОК У ТРОЯНД У РАЗІ ЛІТНЬОГО ОКУЛІРУВАННЯ: ПРИЧИНИ ТА ЇХ ПОДОЛАННЯ

В основу досліджень покладено вивчення впливу різних частин живця прищепи, з якої беруть бруньки для окуліровки троянд, на завчасне проростання окулянтів. Зроблено порівняльний аналіз впливу сортових особливостей троянди на проростання вічка в саджанців окуліровки поточного року та виходу стандартного садивного матеріалу. Описано спосіб збереження окулянтів, що передчасно проросли, під час зимівлі, який дає змогу підвищити вихід стандартних саджанців троянд, щеплених на шипшині.

Ключові слова: троянди, розмноження, окуліровка, вічко, підшепа.

Способів розмноження троянд існує досить багато [5], однак чайно-гібридні троянди краще розмножувати не живцюванням, а окуліруванням в підщепи-сіянці. Перевага окуліровки полягає передусім у тому, що на підщепи-сіянцях кущі зазвичай бувають міцнішими [1]. Особливо це важливо для сортів, рослини яких на власних коренях не ростуть вище 20-25 см. І навпаки, сила росту в сильнорослих сортів, що досягають висоти 4-5 м, після їх окуліровки на відповідну підщепу значно зменшується.

Мета досліджень – встановлення причин проростання вічок троянд при літній окуліровці та шляхів збереження окулянтів.

Результати досліджень. Дослідження проводили в м. Умань в умовах Правобережного Лісостепу України. Окуліровку проводили в III декаді серпня у сіянці шипшини собачої (*Rosa canina* L.), висадженої за схемою 0,5×0,25 м. Посадку шипшини проводили восени. При посадці кореневу шийку не заглиблювали, залишаючи 1,5-2 см над поверхнею ґрунту з подальшим підгортанням. У досліді були використані такі сорти троянди групи чайно-гібридна:

Dolce Vita. Квітка чашеподібна ніжно-рожева, має 35-40 пелюсток, висота бутона 10-12 см, діаметр – 7,0-10, має приємний слабкий аромат. Висота стебла – 50-80 см. Забарвлення листя – зелене. Квітування рясне, безпервне. Сорт стійкий до морозів та хвороб [4].

Black Magik. Бутони конічні, темно-яскраво-червоного або гранатового кольору, під час розкриття пелюстки красиво відігнуті, квіти середнього розміру (близько 9 см). Кількість пелюсток – у середньому близько 37. Бутони розкриваються повільно. Аромат ніжний, не яскраво виражений. Цвітіння щедre, рівномірне, тривале. Висота куща – близько метра. Кущ прямоствільний. Кількість колючок помірна. Квітки стійкі до дощів, практично не схильні до механічних ушкоджень. Листя ошатне, насичено зелене, глянцеове, рідше з червоним відтінком по краю (залежно від умов і кліматичної зони вирощування). Стійкість до хвороб і морозів вища за середню [2].

Red Intuition. Квітка малинового кольору з темно-червоним відтінком, розміром близько 9 см, має слабкий аромат. Кущ висотою близько 90 см, середньо-колючий, стійкість до захворювань та зимостійкість середні. Має повторне квітування [4].

Pink Intuition. Квітка рожевого кольору з малиновими відтінком, розміром близько 9 см, має середньо виражений аромат. Кущ висотою близько 90 см, середньо-колючий, стійкість до захворювань та зимостійкість середні. Має повторне квітування [4].

Engagement. Квітка рожево-лососевого забарвлення, розміром близько 9 см, має слабкий аромат. Квітки рясно махрові, 50-60 пелюсток. Бутон високий, ідеальної форми. Кущ висотою близько 100 см, середньо колючий, стійкість до хвороб середня, зимостійкість висока. Має повторне квітування [4].

Abracadabra. Ця троянда за забарвленням не передбачувана: може квітувати від темно-червоного, бордового до повністю жовтого, але переважно вона темно-червона з жовтими відтінком. Та все це одночасно на одному кущі. Квітки не великі, 5-6 см у діаметрі. Квітування рясне, до 15 бутонів на кущі. Висота куща близько 60 см. Аромат слабкий. Квіти одиночні. Стійкість до грибкових захворювань середня [3].

Versilia. Має видовжені гарної форми бутони та насичений абрикосовий колір. Квітки великі (9-10 см) у діаметрі, середньо-махрові (до 35 пелюсток), слабоароматні. Кущ висотою 70-80 см. Має темнозабарвлене листя. Сорт стійкий до захворювань. Зимостійкість висока [4].

На приживлюваність вічок істотний вплив має:

- товщина кореневої шийки сіянців (не менше 8-10 мм);
- термін окуліровки (від 20 серпня до 1-15 вересня);
- погода в період окуліровки і насамперед температура повітря Оптимальною вважається 16-18° [1, 5].

Окуліровку троянд ми проводили щитком у приклад. Цей спосіб застосовують у тих випадках, коли кора погано відстає від деревини, коли через нестачу вологи в ґрунті передчасно припиняється активний ріст.

Окуліровку цим способом проводили таким чином: на рівному міжвузлі підщепи рухом леза ножа зверху вниз надрізували тонку пластинку кори завдовжки 2,5-3 см і шириною 0,4-0,7 см. Тримаючи живець прищеплюваного сорту верхівкою до себе, зрізували щиток кори з брунькою. Розмір його має бути таким же, як на підщепі. Потім на підщепі відрізували верхні 2/3 надрізаної пластинки кори, злегка відхиливши верхівку частини, що залишилася і одразу під язичок кори, що залишився, внизу надрізу вставляли щиток з брунькою рухом "з ножа" і суміщали його з підщепою так, щоб камбіальні шари співпадали з усіх боків. Однак, якщо прищепка за діаметром значно перевищує живець, і відповідно зрізи не збігаються за розмірами, то на відміну від загальноприйнятого зміщення щитка для суміщення камбіальних шарів ми не проводили, а розташовували щиток по центру зрізу. Такий відступ від загальноприйнятої технології збільшував вихід саджанців троянди на 20 %. Це можна пояснити тим, що за традиційної технології, коли співпадають з однієї сторони камбіальні тканини підщепи та прищепи в 15 % випадків спостерігають висихання щитка з боку, де не збіглися зрізи та його приживлення з іншого боку. Однак такі вічка в майбутньому були не життєздатними. Проте розташування щитка по центру, на нашу думку, стимулює інтенсивне утворення калюсної тканини, яка за короткий термін закриває рану, зроблену

при зрізі, і цим самим стимулює зростання щитка із прищепою. Прикладений до підщепи щиток з брунькою відразу ж щільно обв'язували плівкою зверху вниз, закриваючи бруньку плівкою повністю. Обв'язку знімали після зрощення через 2-3 тижні.

Для одержання повноцінних саджанців троянди важливим є і частина живця, з якої беруться вічка для окуліровки. Як показують дослідження, найкращою є медіальна частина живця, бруньки з цієї частини найбільш розвинені та виповнені, однак бруньки, взяті з базальної та апікальної частини, також виявляються цілком життєздатними та мають високну частку приживлюваності (табл. 1).

Табл. 1. Вихід стандартних саджанців троянди при окуліровці вічками з різних частин живця прищепи (середні дані за 2010-2012 рр.)

№ з/п	Сорт	Частина живця прищепи	Вихід стандартних саджанців, %
1	Dolce Vita	апикальна (А)	99
		медіальна (контроль) (М)	99
		базальна (Б)	98
2	Black Magik	А	97
		М	98
		Б	97
3	Red Intuition	А	98
		М	98
		Б	98
4	Pink Intuition	А	98
		М	98
		Б	97
5	Engagement	А	98
		М	99
		Б	98
6	Abracadabra	А	96
		М	97
		Б	95
7	Versilia	А	97
		М	98
		Б	97

Однак брунька, взята з апікальної частини живця, згідно з результатами досліджень має більшу схильність до проростання восени відразу після приживлення (табл. 2).

З результатів табл. 2 видно, що у всіх сортів троянди спостерігалось проростання вічка. Найбільша частка окулянтів проростало у тому випадку, якщо вічко було взяте з апікальної частини живця. Це пояснюють тим, що бруньки у верхній частині пагона ще недостатньо сформовані та не виповнені, а тому під час використання їх під час окуліровки вони продовжують розвинути і, як наслідок, проростають.

Однак, зважаючи на те, що проростання вічок окулянтів спостерігалось і під час використання бруньок з медіальної частини пагона, можна зробити висновок, що на цей процес також впливають і особливості сорту. Так,

сортів Black Magik, Engagement та Versilia мали найменшню частку (0,1-0,7 %) окулянтів, що проросли восени, тоді як у сортів Red Intuition, Pink Intuition та Abracadabra цей частка становив 3,0-4,6. Крім цього, найбільша частка проростання вічок спостерігали в 2012 р., що пояснюємо кліматичними умовами року, оскільки в цей період спостерігали затяжну осінь з підвищеними температурами.

Табл. 2. Проростання окулянтів троянди залежно від частини живця, з якого було взято бруньку

№ з/п	Сорт	Частина живця прищепи	Кількість окулянтів, що проросли, %			
			2010 р.	2011 р.	2012 р.	середнє по роках
1	Dolce Vita	А	2,0	1,5	2,1	1,9
		М	0,0	0,0	0,5	0,2
		Б	0,0	0,0	0,0	0,0
2	Black Magik	А	0,0	0,0	0,5	0,2
		М	0,0	0,0	0,0	0,0
		Б	0,0	0,0	0,0	0,0
3	Red Intuition	А	3,0	2,7	3,0	2,9
		М	1,0	0,0	1,0	0,7
		Б	0,0	0,0	0,0	0,0
4	Pink Intuition	А	2,5	2,5	2,7	2,6
		М	0,5	0,0	0,7	0,4
		Б	0,0	0,0	0,0	0,0
5	Engagement	А	1,0	0,0	0,7	0,6
		М	0,0	0,0	0,2	0,1
		Б	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Abracadabra	А	3,0	2,8	3,2	3,0
		М	1,5	1,2	2,0	1,6
		Б	0,0	0,0	0,0	0,0
7	Versilia	А	0,0	0,0	0,2	0,1
		М	0,0	0,0	0,0	0,0
		Б	0,0	0,0	0,0	0,0
HIP ₀₅			0,2	0,3	0,1	

Явище проростання окулянтів є досить негативним, оскільки під час зимівлі такі бруньки переважно вимерзають. Однак, як показав наш дослід, прирізання пагона, який сформувався з такої бруньки, дає можливість зберегти такі саджанці. Під час прирізання пагона, який утворився, ми залишаємо пеньочок з пророслої бруньки в 2-3 мм, навесні у таких саджанців пробуджуються бічні бруньки, що і є запорукою збереження посадкового матеріалу. Цей захід є особливо актуальним під час розмноження сортів троянд за обмеженої кількості живців і необхідності використати максимальну кількість вічок.

Що ж стосується бруньок взятих із базальної частини живця, то їх проростання не спостерігається, однак є інша небезпека під час використання цих вічок. Бруньки, які формуються в нижній частині пагона, зазвичай не виповнені і під час окуліровки, коли підщепи значно перевищує за діаметром прищепу, спостерігаємо заростання таких вічок рубцевою тканиною.

Висновки. Отже, за результатами проведених досліджень з вивчення впливу частини живця, з якої беруть вічка для окуліровки троянд, можна зробити такі висновки:

- проростання окулянтів, у рік окуліровки, спостерігаємо при окуліровці вічками з апікальної частини пагона, частка яких становить від 0,1 до 4,6, навідміно від 0,0-0,4 % з медіальної і базальної;
- на проростання вічок істотний вплив мають сортові особливості троянд. У сортів Red Intuition, Pink Intuition та Abracadabra проростає 3-4,6 % вічок.

Література

1. Бумбева Л. Размножение роз окулировкой / Л. Бумбева // Сад и огород. – 2008. – № 1. – С. 46-49.
2. Вышеславцев В. Какие бывают розы / В. Вышеславцев // Сад и огород. – 2007. – № 5. – С. 47-49.
3. Клименко З.К. Троянди хамелеони / З.К. Клименко, К.І. Зиков // Квіти України. – 2004. – № 2. – С. 16-17.
4. Новые сорта садовых роз // Мой прекрасный сад. – 2004. – № 2. – С. 10-12.
5. Сіленко В. Розмноження троянд / В. Сіленко // Квіти України. – 2006. – № 3. – С. 10-14.

Величко Ю.А. Заблаговременное прорастание глазков у роз при летней окулировке: причины и их преодоление

В основу исследований положено изучение влияния разных частей черенка привоя, из которого берутся почки для окулировки роз, на заблаговременное прорастание окулянтов.

Сделан сравнительный анализ влияния сортовых особенностей розы на прорастание почки у саженцев окулировки текущего года и выхода стандартного посадочного материала. Описан способ сохранения окулянтов, что преждевременно проросли, во время зимовки, который позволяет повысить выход стандартных саженцев роз, привитых на шиповнике.

Ключевые слова: розы, размножение, окулировка, почка, подвой.

Velychko Yu.A. Premature germination of peep-holes at roses at summer inoculation: reasons and them overcoming

The study of influence of different parts of handle of graft from that buds undertake for the inoculation of roses is fixed in basis of researches, on the done early germination of nursery transplants.

The comparative analysis of influence of high quality features of rose is done on the germination of bud at the nursery transplants of inoculation of current year and exit of standard planting-stock. The method of maintenance of nursery transplants is described in the article, that germinated prematurely, during wintering, that allows to promote the exit of standard nursery transplants of roses on a brier.

Keywords: roses, reproductions, inoculation, bud.

УДК 582.971.1:631.541 Зав. ботанічним розсадником Р.Р. Весельська –
Ботанічний сад ім. акад. О. В. Фоміна Київського НУ ім. Тараса Шевченка

РОЗМНОЖЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ WEIGELA THUNB.

Наведено результати вивчення способів розмноження представників роду вейгела (*Weigela Thunb.*). Встановлено, що під час насінневого розмноження доцільно використовувати свіжозібране насіння, лабораторна схожість якого – 28-97 %, ґрунтова – 20-60 %. За вегетативного розмноження найкращі результати отримано після використання напівздерев'янілих живців. Оптимальним терміном їх живцюван-

ня є третя декада червня, коли частка обкорінення становив 70-100 %. У дослідях із розмноження вейгел здерев'янілими живцями обкорінювалося 50-80 %.

Ключові слова: вейгела, розмноження, плоди, насіння, схожість насіння, живці, обкорінення.

Рід вейгела (*Weigela Thunb.*) відноситься до родини жимолостних (*Caprifoliaceae Juss.*) [6] і об'єднує 12-15 видів [2, 7, 8]. Це декоративні гарноквітучі листопадні чагарники, які в природних умовах поширені в країнах Східної Азії: Японія, Китай, Корея, Далекий Схід Росії, де зростають на кам'янистих і скелястих схилах гір, у підліску хвойних і листяних лісів, заростях кедрового сланика.

Висока декоративність, тривале цвітіння, різноманіття сортів, які відрізняються розмірами та формою крони – від великих розлогих кущів висотою 3-5 м до мініатюрних – 0,3-0,5 м, широкою палітрою цвітіння біло-жовто-рожево-червоної гами, а також наявністю у деяких сортів декоративних листків: пурпурових, жовтих або пістрявих, дає змогу широко використовувати їх у декоративному садівництві як солітер, у групах і алеях, для живої загорожі вільного росту. Вейгели дуже цікаві у вигляді штамбів. Карликові сорти висаджують на альпінаріях, у кам'янистих садах, актуальних нині садах на дахах будівель, а також у кадках на терасах. Культивари з декоративним забарвленням листків використовують у контрастних і колористичних композиціях.

Вейгелу в Україні вперше інтродуковано майже 130 років тому, але досі вона залишається малопоширеною. Однією з передумов успішного впровадження нових або малопоширених культур у декоративне садівництво є розроблення прийомів їх розмноження.

Мета роботи – з'ясувати особливості насінневої і вегетативної репродукції та визначити оптимальні способи розмноження.

Об'єкт дослідження – сучасна колекція роду *Weigela* у Ботанічному саду ім. акад. О.В. Фоміна, яка нараховує 5 видів, 1 форму і 9 культиварів: *W. coraeensis* Thunb., *W. decora* (Nakai) Nakai, *W. decora* f. *unicolor* (Nakai) Hara, *W. florida* (Bge.) A. DC. 'Purpurea', *W. florida* 'Variegata', *W. japonica* Thunb., *W. hortensis* (Sieb. et Zucc.) C.A. Mey., *W. praecox* (Lemoine) Bailey і культивари *W. hybrida* Jaeg. – 'Bristol Ruby', 'Eva Rathke', 'Edouard Andre', 'Ideal', 'Nana Variegata', 'Newport Red', 'Red Prince', 'Rosea'.

Вейгелу розмножують генеративно і вегетативно – живцями, відгілками, поділом куща.

У біологічному відношенні найбільш виправданим є генеративне розмноження. Насіння є носієм спадковості рослин і пластичним матеріалом, впливаючи на який, можна змінювати природу рослини у бажаному напрямі. Багаторічний досвід інтродукції деревних рослин показав, що насінневе розмноження підвищує стійкість наступних поколінь до несприятливих факторів навколишнього середовища [4]. Рослини, вирощені з насіння відрізняються більшим довголіттям, ніж при вегетативному розмноженні [1]. Однак під час генеративної репродукції цінні материнські ознаки й особливості можуть передаватися лише невеликій кількості сіянців або не передаватися зовсім, то-